

Příspěvek k historii Vysokomýtského a Litomyšlského sboru – vzpomínky Noemi Komrskové (rozené Černé) narozené v roce 1951 (k příležitosti oslavy výročí 100 let Litomyšlského sboru)

Podle vyprávění prarodičů, rodičů i vlastních zážitků

Moji pra prarodiče Zachařovi z Bučiny, byli první členové bučinských začátků našeho sboru. Babička prodávala v místním obchůdku a podle vzpomínek mé babičky Marty Černé, když k ní do obchodu přišlo dítě s penízkiem na bonbonek, dala mu bonbon zadarmo a penízek mu vrátila se slovy – schovej si to na tužku.

V Bučině byla velmi kvalitní *evangelická škola*, dodnes v rodině zpíváme dětem hezké písničky předávané po generace (Tři kačátka baculátka, Hupy hupy hup, Byla jedna myška malá, Veliké hodiny zvolna jdou).

Učily se tam z paměti mravoučné básničky např:

„Filípek byl z Prahy žáček,

jenž si přišel k svému strýci o prázdninách na vesnici pro makový koláček.

Strýček – maje k hochu lásku – vzal jej s sebou na procházku...“

pak následuje rozhovor, kde se řeší s vtípem polopravda a její důsledky.

Do této evangelické školy chodila má prababička Anna Zachařová, protože jí škola šla, pan učitel opakovaně vyzýval její rodiče: “Zachaři dejte to dítě do další školy, je jí škoda.“ To ale nebylo možné.

Později se seznámila na Cerekvickém nádraží s Rudolfem Mikuláškem, který zde pracoval jako úředník a pocházel z Kostelce nad Orlicí, byl členem svobodné reformované církve v Náchodě, tak se logicky připojil ke skupině znovuzrozených v Bučině.

Po svatbě se Rudolf a Anna přestěhovali do Vysokého Mýta na nádraží a zde se jim narodilo 6 dětí, 5 dcer a jeden syn. Anna, Ludmila, Růžena, Rudolf, Marie, Marta a byli vychováni v Bázni Boží.

Anna později Buková se vdala do Prahy a chodila se svou rodinou do sboru na Žizkov. (Její dcera MUDr Zdena Patočková byla švagrová profesora Patočky – filozofa).

Ludmila později Tučková se vdala do Prahy a chodila s rodinou do sboru do Soukenické. (Její vnuk je Bohumil Doležal – politolog)

Rudolf byl rodičům velkou starostí – nevydal svůj život Pánu Bohu, byl jako legionář ve Vladivostoku a odtud si přivezl manželku Stanislavu. Zmizel v roce 1945 – je možné že byl odvezen do gulagu.

Marie později Podhajska žila celý život ve vysokomýtském sboru se svým mužem, který byl pokladníkem sboru. Jejich dcera Eva nemohla dostudovat ve válce filozofii – stala se manželkou bratra Bohuslava Beneše – kazatele žizkovského sboru a pozdějšího předsedy CB. Jeho rodina s dětmi Noemi později Rejchrtovou a Pavlem)trávila celý život dovolené ve Vysokém Mýtě a tak vždy v létě zde bratr sloužil, k velké radosti místní stanice, Božím slovem.

Dcera Dagmar Ferešová chodila se svým mužem do vysokomýtského sboru, pak se přestěhovala do Prahy.

Marta se narodila rodičům později – mamince bylo už 43 let. Z jejího vyprávění se dozvídáme, jak se dařilo dítěti ze Svobodné reformované církve, která nebyla státem uznaná.

Katolické náboženství probíhalo při vyučování – Martička musela čekat venku, jen některý katecheta jí povolil zůstat v zimě v teple.

Všechny děti zdravily pátera: „Pochválen Pán Ježíš Kristus!“ On odpovídal: „Návěky!“ Martička měla zdravít „Dobrý den“ (aby nebrala Boží jméno nadarmo), pan farář ale stejně odpovídal: „Návěky“.

Shromáždění byla nejprve v Bučině, kam rodina dojížděla. Zde shromáždění trvala většinou 3 hodiny. Bratři, kteří pracovali celý týden na poli a v zemědělství měli někdy problém, aby udrželi pozornost, chodívali si stoupnout dozadu.

Většinou hovořilo více bratří, své kázání končili slovy: „Připojte více“ – to bývalo pro děti náročné.

Kazatel Mejštrík dostával od sedláků z Bučiny chléb a naturálie. Když mu zapomněli bratři poslat včas výplatu – chodil si tento kazatel, který měl tuberkulosu, pěšky z Litomyšle s kočárkem do Bučiny pro chléb.

Kazatel Melichar chodíval vyučovat děti do Bučiny náboženství – bral svou práci vážně a učil děti zpaměti Žalmy. Malý Pepa Beneš – bratranec babičky Martičky vždy zvolal: „Melichar jde“ a zmizel ke koze do chlívků – odtud se nechtěl nechat přivolat.

V Bučině tenkrát bylo několik rodin Benešů, Rejmanovi, Fikejzovi, Zachařovi, Mikuláškoví z Mýta.

Ve Vysokém Mýtě se pak sbor setkával nejprve u Mikuláškových na nádraží, pak ve školách ve třídách.

Rudolf Mikulášek uměl dobře německy, jeho maminka byla Němka, zemřela, když byl malý, ale řeč udržel. Za Rakouska proto mohl dostat celkem dobře placené místo u dráhy a měl dráhu zadarmo. Když mu dorůstaly dcery, vždy vyjednal pobyt v Německu, Anglii, Švýcarsku a své dcery odvezl na rok do diakonie, nebo do rodin, kde se učily řeč i navázaly kontakty s jinými křesťany. Růžena později provdaná Urbánková, (byla švagrovou kazatele Urbánka, předsedy Jednoty Českobratrské, jak se naše církve později jmenovala) – na tuto dobu ve stáří při svých pobytech v Mýtě u Černých vzpomínala, jako na nejkrásnější obecenství v životě. Touto skutečností se stávalo i malé obecenství místních věřících součástí velké rodiny Božích dětí doma i v cizině.

Rodina Mikuláškových v roce 1910 koupila půl dvojdomku v Jiráskově ulici 212 a pak rodina Podhajských druhou půlku. Tak bylo umožněno široké rodině setkávání a také setkávání s mnoha dalšími lidmi.

Moje babička, Marta Černá se vdala v roce 1921 za Pavla Černého – svatbu měli v obývacím pokoji v Jiráskově ulici – oddával je bratr kazatel Urbánek.

Pavel Černý pocházel z Čakovic z rodiny Bohumila a Rozálie, rozené Titěrové (tety pozdějšího předsedy BJB). Maminka mu zemřela když mu bylo 13 let, měl sestry Noemi a Martu, které pracovaly jako diakonky, zemřely také, jako maminka, na tuberkulózu (Marta v 17ti letech, Noemi v 26letech – byla pak v rodině kazatele Dostála). Bratr Jan, kterému maminka zemřela v 6ti letech, narukoval v 17ti do první světové války a nevrátil se z ní.

Pavel Černý odešel po mamčině úmrtí ve 13ti letech do Hamburku, kde se učil v továrně. Zde bydlel v rodině věřící vdovy, která mu doplnila výchovu a učila ho láskou systému a pořádku. V Delmenhorstu byl součástí komunity věřících lidí z Čech a zde také uvěřil. (V Delmenhorstu byl také později náš kazatel bratr Sita). Tam se stal pak členem sboru Svobodné reformované církve v Benátkách nad Jizerou u Bratra Dostála. V roce 1914 narukoval jako Čech do války a válku přežil jako jediný z dětí, ale ve 21letech přišel o pravou ruku a měl průstřel plic. O svých prožitcích z té doby nikdy mnoho navyprávěl, jen jeho úžasné sociální citění, síla jeho vůdčí- Bohu oddané

osobnosti i dar rozeznávání Ducha nás utvrdily v tom, že věděl co je bolest, hlad i opuštění, ale i Boží moc a pomoc v tom všem.

Od roku 1920 do roku 1939 žila rodina Pavla Černého na Podkarpatské Rusi, kde byl Pavel Černý tajemníkem zemské péče o mládež. Spolu s MUDr. Frantálem zde vybudovali mnoho ústavů pro tělesně i smyslově postižené děti. Vybudoval zde ve Svaljavě i dětský domov – nyní již Jednoty českobratrské. Některé děti z Podkarpatské Rusi pak posílal do učení do Čech.

Marta Černá vzpomínala, že vezla tehdy desetiletého Vasila Andrše do jeho adoptivní rodiny kazateli Andršovi z Náchoda. V Chocni, když zastavil rychlík, vystupovali. Bratr kazatel Andrš vzal dítě do náruče se slovy:“ Tak tě vítám, synáčku!“ Později se z něj stal také kazatel naší církve.

Z Podkarpatské Rusi byli ve sboru na Žižkově bratři Smerega a Slavík, kteří osvědčili svou víru svým velmi statečným životem. Bratr Slavík prošel 4 roky sibiřského lágru a do Československa se dostal se Svobodovou armádou přes boje u Dukly. Hned v Bardejově hledal Jednotu českobratrskou, kterou znal ze sirotčince ze Svaljavy, kde byl jen několik měsíců. Sbor našel a našel si tam i manželku, se kterou se přestěhovali do Prahy – babičku jim dělala sestra Karasová, která děti ve Svaljavě moudře vedla. Černých bývali ve Vysokém Mýtě jen přes prázdniny, bratr Mikulášek když ovdověl, tak pobýval také s nimi na Podkarpatské Rusi, před smrtí ještě u syna |Rudolfa v Praze. V té době byl dům v Mýtě pronajatý.

V roce 1939 rodina Černých musela opustit Podkarpatskou Rus pro vpád nejprve maďarských vojsk a pak německých. Bydleli pak v Praze a byli členy Žižkovského a pak Vinohradského sboru. Pavel Černý pracoval na úřadu práce na Náměstí republiky, kde zachránil mnoho lidí před nuceným nasazením v Německu a pomohl mnoha lidem. Jako člověk, který dobře mluvil německy, když na něj křičeli němci, tak na ně křičel taky. Koncem války, vždy když venku před domem brzdilo auto, tak se celý zpotil – stále čekal gestapo. Takto vyčerpan odešel koncem války s manželkou do Vysokého Mýta a pracoval zde na úřadě práce – i zde mnoha invalidům pomohl – pomohl založit družstvo invalidů v Proseči, pracoval jako laický kazatel. Po sloučení sociální demokracie(kde byl členem) s komunistickou stranou, mu byla vystavena nová legitimace – tu okamžitě šel vrátit, proto byl předčasně penzionován v 56ti letech. Dál pomáhal potřebným (pravidelně k nám chodívali tzv. „kulaci“ – statkáři, kteří přišli o vše, jako dítě jsem vnímala tu situaci jako zvláštní – na věšácích visely těžké kožichy a dědeček s těmi lidmi mluvíval sám.) Když jsem s ním jako malé dítě chodívala nakupovat – potřeboval mé dvě ruce k té své – stavovali jsme se u různých invalidních lidí z města, kterým pomáhal radou i prakticky.

V roce 1922 se v Mukačevě narodil Martě a Pavlovi Černým syn Stanislav. Jméno dostal na přání Anny Bukové jako přivítání bratra Rudolfa, který se vracel domů se ženou Stáňou z Vladivostoku.

Otec tím nadšený nebyl a rok dítěti říkal „Ty kluku“

Stáňa byl velmi ovlivněn prostředím, kde vyrůstal – jako malé dítě uměl dobře maďarsky, když mluvil s domácím v Mukačevě, nebo dětmi pak v Užhorodě – rodiče mu nerozuměli. Do české školy začal chodit také s židovskými dětmi. Tyto děti měly za sebou už rok (chaideru) uměly hebrejskou abecedu a znaly základy zákona a dobře se proto učily. V sobotu sice přišly podle zákona republiky do školy, ale nepracovaly (seděly se založenýma rukama a žádný učitel s nimi nic nezvládl). Později jako otec tuto zkušenost aplikoval na své děti . Říkal:“ Všechny děti ve škole budou dělat vše stejně, ale vy nemusíte – vy jste lid vyvolený – oddělený. Vy si vše rozmyslete!“ Nám dětem tento přístup delegování zodpovědnosti velmi v životě pomáhal za dob totality. Dával nám pocit převahy, pokud jsme zůstávali sami proti „mase“.

Stáňa viděl od mládí také mnoho bídy a chudoby. Jako malému mu někdo z legrace nabízel doutník se slovy: „Ty ještě nekouříš?“ odpověděl: „Já už jsem přestal.“ I když měli u Užhorodu vinici a miloval sladkou vinnou šťávu – od mládí nepil alkohol. Viděl vesnice, kde bylo mnoho slepých z doma vyráběného alkoholu a mnoho nemocných. Sliboval, že se napije vinného stříku, až mu bude 60let – pro zdraví. To také splnil.

Shromáždění mívali ve Svaljavě v dětském domově, (každé dítě dostalo k Vánocům svou Bibličku – nový zákon) nebo v jiných sborech. Rodina mívala na návštěvě bratra Urbánka, který na Podkarpatskou Rus jezdil i mnohé z Mýta a od jinud. Měli kontakty i s jinými církvemi a křesťany.

Přechod z gymnázia v Užhorodě do gymnázia v Praze nebyl pro Stáňa jednoduchý – představoval změnu v mnoha oblastech života. Stáňa chtěl vždy učit, nebo kázat – v době války byl dán do lékárny, aby nemusel do Německa k totálnímu nasazení. V lékárně pracoval celou válku a práce se mu zalíbila, mohl lidem pomáhat (také uměl vyrobít některým svým kamarádům srdeční vadu pro chvíli odvodu – aby je zachránil. Byl to velký risk, ale povedlo se.) Další výhodou bylo v únoru 1945 po náletu na Prahu, když byli v nemocnici 3 lidé z rodiny Štifterů, že tam jako zdravotník mohl a mohl své milované Noemi (se kterou už delší dobu chodil) pomáhat, když byla smrtelně zraněná a bojovala plná střepin a sutě bez penicilinu o život. Když jí poprvé navštívil, koukalo jí jen jedno oko – jinak na ní nebyl kousek bez obvazu a měla silný otřes mozku.

Po válce mohl Stáňa dostudovat. Noemi odjela na rok a tři měsíce do Skotska, kde měla jednu ze svých 10ti plastických operací a mohla zde být rok na Biblické škole BTI v Glasgově. Její pobyt umožnil bratr James Stewart – který měl v době před válkou v Čechách mnoho evangelizačních skromáždění, na kterých uvěřilo hodně lidí i dalších kazatelů (i bratr Fajfr). Po válce se br. Stewart přijel podívat, jak církev přežila válku a v rodině svého přítele - kazatele Štiftera se dozvěděl o bombardování sborového domu na Vinohradech a jeho následcích.

21.8.1948 se Stanislav a Noemi vzali na Vinohradech – oddával je Josef Štifter, nevěstin otec a jejich svatba byla posledním shromážděním, na kterém byl i bratr Urbánek, před svou smrtí.

Stanislav musel narukovat do Košic s ostatními lékárníky a lékaři na půl roku a pak se stěhovali do Vysokého Mýta, kde se připojili k místnímu sboru. Z dopisů vyplývá, že to nebyl lehký začátek pro oba mladé lidi – byli zvyklí na aktivní život mládeže, mládežnický oktet, mužský pěvecký sbor i setkávání tzv: „rodinky“ – skupinky studentů. Život malého města a malého obcenství ale přijali a věrně v něm celý život vytrvali. Jejich domácnost ale byla stále otevřená přátelům, známým, bratrům i sestřím. V roce 1949 se jim narodil syn Pavel, v té době sloužil ve sboru bratr kazatel Havránek. V roce 1951 se jim narodila dcera Noemi.

Vyrůstali v láskyplné péči rodičů, prarodičů i celého sboru. Do sboru chodili Rausovi, Tesárkovi, Benešovi, Ferešovi, Novákovi, sestra Mikulecká, manželé Mikuleckých, Svobodovi z Chocně, Sestra Zamastilová, Podhajska, Poupová, bratr Kult, sestra Fílová, Černých. Službou slova sloužil Pavel Černý, Stanislav Černý, Mirek Raus, Pepa Beneš a kazatelé – všichni také stále cestovali po 13ti stanicích sboru. (Litomyšl, Vysoké Mýto, Proseč, Kvasín, Pustá Rybná, Křižánky, Chrudim, Pardubice, Havlíčkův Brod, Chotěboř...Česká Třebová)

Stanislav pracoval v lékárně, ze které musel v roce 1950 odejít – protože měl podle slov komunistické prověrky „zhoubný vliv na lidi“. Odešel do Mediky – výroby léčiv, kterou spolu s kolegy vybudoval. Zde musel v roce 1958 odejít na hodinu, protože zpíval v rámci povinné osvětové činnosti černošské spirituály a také dal jedné ztrápené kolegyni knížku: „Slova potěšení“ – s vybranými biblickými texty.

Původně měl jít pracovat „k lopatě“, nakonec se za něj přimluvili a mohl dojíždět 4 roky na transfúzní stanici do nemocnice v Pardubicích. Při tehdejších vlakových spojích to znamenalo trávit denně 4 hodiny na cestách. Pro rodinný život i duchovní službu to bylo namáhavé.

V roce 1962 mohl nastoupit na mikrobiologické oddělení litomyšlské nemocnice, šéfem mu tehdy byl otec bratra Ing. Milana Nádvorníka – MUDr. Pavel Nádvorník, se kterým se měli upřímně rádi a mohl tam pracovat až do důchodu.

Při prověrkách po roce 1968 mu bylo sděleno, že má zhoubný vliv na své podřízené i nadřízené (pracoval v roli zástupce vedoucího). Dále se ho ptali, zda není něco podobného jako primař Beneš z Pardubic – otec rád přiznal: Ano přesně to. Byl to náš blízký bratr - ortoped z evangelického sboru – s ním a jeho rodinou jsme trávili prázdniny v jižních Čechách. Do konce své produktivní doby měl otec zakázán okres Ústí nad Orlicí, byl honorován o 1000,-Kč méně, než na co měl nárok a když mu šéf žádal ve Svitavách o odměnu k odchodu do důchodu, bylo mu to zamítnuto se slovy: „Tomu, ten by to zas nacpal těm evangelíkům!“

Celé mé dětství jsme měli shromáždění v Mýtě ve 3 hodiny odpoledne. Malá místnost na pražské ulici byla vlhká a naší povinností po příchodu bylo vždy utřít hromádky pilin na lavicích, piliny padaly ze stropu, kde pilně pracovaly červotočové. Pak jsme také museli v zimě zatopit a vytrít po odchodu chodbu v předním domě. V této službě jsme se po rodinách střídali. Stěny byly vlhké do výše ramen.

Jinak ale ta setkání byla milá – místnost bývala skoro plná, bývalo tam 8 i více dětí a hlavně naprostá věrnost členů.

Nedělní školu učili babička Marta, nebo maminka Noemi a vždy jsme dostávaly ručně malované krásné veršičky. Sem chodila Lydie Benešová, Pavel a Noemi Černých, děti Švecovy od baptistů, děti sousedů, později děti Ferešovy, Rausovy, Tesárkovy, na Vánoce i Jirouškovy.

Když jsem začala chodit do školy, věděla jsem, že nesmím všechno ve škole o domově říkat. Po tom, kdy tatínka vyhodili z práce začalo i těžké období pro náš sbor. Byl souzen bratr kazatel - Jaroslav Polanský a s ním bratři: Hušek, Chráska, Kalvach, Kamp a Kolman.

Na soudní přelíčení byl vyslán za sbor dědeček Pavel Černý. Bratr Polanský mi pak po letech vypravoval: K soudu nás přivedli v poutech. Soudce uviděl v auditoriu Pavla Černého, který měl protézu po amputované pravé ruce a vypadalo to, jakoby měl ruku v kapse. Soudce zařval: “Vyndejte tu ruku z kapsy“ Dědeček stejně zařval: “Když jste ještě nebyl na světě, tak jsem o tu ruku přišel ve válce“. Pro nás, vyprávěl bratr Polanský, to bylo úžasné potěšení, že i když my jsme v poutech – venku církev žije a má sílu.“

Bratr Sita, který v té době administroval litomyšlský sbor vedle svého sboru v Hradci Králové vzpomínal na tu dobu, jako na nejkrásnější dobu služby. Krátce po zatčení bratří jel do Litomyšle na Vánoční slavnost. Cestou mu bylo velmi úzko – nevěděl jak potěšit sestru Polanskou, která měla dvě maličké děti, sestru Kampovou, které odvedli manžela 3 neděle po svatbě a ostatní sestry s malými dětmi. Při příchodu do modlitebny ho oslovily sestra Polanská a Kampová s tím, že mu chtějí něco říci. On si pomyslel: co já pro Vás děvčata mohu udělat! Sestry mu řekly, že mají secvičenou píseň, zda by ji mohly zazpívat. Pro kazatele Situ to byl největší dárek a slavnost byla krásná.

Sama vzpomínám, že jsme měli v besídce kasičku, do které jsme šetřili penízky dětem uvězněných na dárečky. Vždy když sestra Polanská jela navštívit manžela, tak jsme mohli jejich děti hlídat. Byly to nezapomenutelné chvíle – zvláštní úzkost, ale také zvláštní Boží blízkost a vědomí, že je to Boží věc, ve které stojíme.

V šedesátých letech jsme neměli dost Biblí – stará kutnohorská vydání byla rozebraná. Péči emigrantů a jiných sesterských církví v Holandsku, Německu, Británii i Švýcarsku byly vytištěny české Bible a jiná literatura a vozila se k nám. Mí rodiče uměli řeči – tatínek německy a maminka anglicky. Jednou jsme šli s tatínkem ve čtvrtek z biblické hodiny a viděli jsme bloudit ve městě anglický mikrobus – tatínek k němu šel a ptal se, koho hledají. Dostal odpověď: „Noemi“ tak jsme si k nim sedli do auta a přivezli si je k nám. Literaturu jsme někdy schovávali v kurníku u slepic, jindy rychle rozdávali, ale soused, který nás měl na starosti jako „uliční důvěrník“ měl s námi asi těžkou práci. Tito přátelé nám jindy předali jen pytle s ošacením, léky, knihami a hned pokračovali dál. Někteří lidé ze západu opatrně zaparkovali auto jinde – později jsme zjistili, že přímo před policejní budovou. Někdy jsme měli naše fotografie a diapositivy upatlané od špinavých rukou příslušníků STB, ale dodnes nechápu, že jsme tento způsob života mohli přežít. Ne jinak, než pouhou Boží milostí. Byli jsme určitě stále sledováni, ale rodiče byli stále přívětiví ke všem hostem a své zvyklosti neměnili. I když se u nás stavoval Zdeněk Urbánek – tatínkův bratranec- cestou za Václavem Havlem na Hrádeček.

Ve Vysokém Mýtě pracovala velmi aktivně Kostnická jednota – na práci se podíleli dědeček i tatínek spolu s Evangelickým farářem Dvorským i BJB. Touto spolkovou činností bylo možné zvát mnoho zajímavých lidí k přednáškám a organizovat ekumenická setkání. Jezdil sem bratr Smolík, Heler, Křivohlavý, pěvecký mužský sbor z Prahy, pěvecký mládežnický sbor z Bratislavy. Katel Sita s přednáškou z historie církví, manželé Košťákové s písněmi, mnozí se zajímavými programy s diapositivy.

Sborové dny byly zvláštní radostí tak rozlehlého sboru. Právě v době věznění začal organizovat dědeček Černý mládežnická setkání sboru a založil mládežnický pěvecký sbor. Poznávali jsme se a nabírali duchovní sílu i radost z obecenství. Z této skupiny vyrostlo mnoho služebníků v církvi. Byli to:

Jan Koutný, Petr Kučera, Pavel i Vladimír Lukáš, Fanda Marek, Pavel Černý, Jan Drahokoupil, Lydie a Jaruška Benešová, Lydie a Pavla Chráskovy, Anna Našincová, Petra a Dáša Drahokoupilovy, Pravdomil Svoboda, Noemi Černá a další.

Krásné sborové dny byly i na našich stanicích – na Křižánkách a v Pusté Rybné. Povzbuzující byla naše setkávání s bratry a sestrami z Proseče, Dolan i dalších. Mnozí z těchto věrných ve svých domovech projevovali velkou statečnost i věrnost.

Krásný je příběh výslechu bratra Samuele Beneše (žil se svými sestrami Annou a Liduškou v Bučině). Sám byl básníkem a Písmákem, člověkem lásky. Při výslechu se na vyšetřovatele usmíval, jak bylo jeho zvykem. Ten se tak rozčlil, že chtěl bratra uhodit a hnal se na něj- najednou se mu sesunul k nohám – ranila ho mrtvice. Od té doby bratra nikdo nevyšetřoval.

Ztráta povolení ke kázání byla těžkou zkouškou i pro vysokomýtské obecenství v šedesátých letech. Státní souhlas ke službě slovem ztratil Pavel i Stanislav Černý i bratři Beneš i Raus. Jediný kdo tam mohl kázat byl bratr Bergr, dělník z České Třebové. Celý týden těžce pracoval a v neděli k nám cestoval a věrně několik let sloužil. Když jsem jednou doma pronesla, jako kritický dorostenec, kritická slova k jeho službě, tatínek mne upozornil na náročnost, statečnost a jedinou možnost jak zachovat naše shromáždění – zastyděla jsem se a přijímala dál službu tohoto bratra s obdivem. Měla jsem pak velikou radost, když jsem se dozvěděla, že dcera tohoto bratra, za kterou se stále modlil – uvěřila na jeho pohřbu. Pán Bůh nezůstal dlužen věrnost tohoto bratra.

Pro Vysoké Mýto byla smutně významná invazi spojeneckých vojsk (21.8.1968 v den výročí svatby manželů Černých).

20.8. jsem byla vyprovodit jednu rodinu, která odletěla posledním letadlem na New York. Ta žena byla z Ukrajiny a pamatovala umírání lidí hladem i ztrátu bratra, pro

„údajnou přípravu atentátu na Stalina“, byt' nikdy neodjel z Charkova. Když jí tatínek říkal, proč odchází teď, v době kdy se uvolňují poměry – odpověděla, že ona bolševikům nikdy nevěří. Odletěli včas.

Druhý den jsem se já a jejich dcera nemohly dostat městskou dopravou na nádraží, sestra Petrdlíková z Vinohradského sboru nás doprovodila okolo rozhlasu, kde už byly tanky a barikády, na nádraží.

Do Vysokého Mýta 3 týdny nevjely tanky, protože byly tak dobře změněny v celé republice směrovky a armády nemohly Mýto najít. Pak ale přece přijeli a zůstali tam v počtu 10 až 12 000 vojáků až do odchodu 21.6.1991. Vysoké Mýto se stalo na dlouho smutným městem - stále si vzpomínám na pole obilí rozjezděné tankem. Vzpomínám na to, že armáda se vyslovila hned po příjezdu do vyprázdněných mnoha budov po československé armádě:

“Co prý jsme za nekulturní národ, když ani nemáme v kasárnách odvěšovací stanice.“ Při invazi byl můj bratr Pavel v Anglii na studentském křesťanském setkání. Když se dozvěděl o okupaci, hned se vypravil domů (paradoxně tehdy jiní prchali pryč). Když přijel do Prahy večer, bylo tam stanné právo a v Praze se střílelo – ještě s jedním spolucestujícím se plížili podél domů do Vinohradské ulice, kde bydlela naše babička Štifterová a Procházkovi. I tehdy jim byl Pán Bůh velmi milostivý.

Druhý den přijel Pavel do Mýta a všichni ho vítali slovy: „Že jsi tam nezůstal!“ Jen já jsem ho vítala: “To je fajn že jsi tu“. V té době jsme s bratrem spolu hodně zpívali s kytarou a sloužili tak sobě i ve sboru.

Po mé maturitě a Palachovu studentském protestu, který se nás velmi dotkl, bratr studoval teologii a mne rodiče poslali do Skotska do rodiny Doom – sestra Sheila byla dcerou Jamese Stewarta a Rut Stewartové (později Fajfrové), její manžel byl misionářem ve Skotsku z Ameriky. V této rodině jsem prožila velké požehnání – budování sboru, života ve stejném duchu jako u nás doma – byla jsem nadšená, že Duch Boží vede své děti tak velmi podobně a to i v úplně jiných podmínkách. Viděla jsem, že problém hříchu je všude stejný a Boží milost také. Jazykovou bariérou v počátcích jsem zažila velkou radost z rozhovorů s Pánem Ježíšem, který mi úplně rozuměl a mou jedinou knihou, které jsem rozuměla byla Bible a tak jsem si ji zase jinak zamilovala. Setkala jsem se s mnoha lidmi, kteří se za nás – křesťany v Československu- pravidelně modlili a kteří nám chtěli pomáhat. I když se mi nějak nestýskalo, věděla jsem, že můj domov je zde a že bych si připadala jako zrádce, kdybych pro svou pohodu zůstala ve Skotsku. Po návratu mne nechtěli orgány státní moci pustit z letiště, měli asi za úkol mne pořádně vytrestat za to, že jsem si dovolila být tak dlouho mimo naší okupovanou a normalizovanou zemi. Hned ten den se na mne přišel podívat tajný, který měl asi mou situaci na starosti – oznámil, že se jde na tu ovečku podívat (maminka mi psávala v dopisech – „Ty moje ovečko“ – tak se „dodržovalo“ listovní tajemství).

Dalším kazatelem sboru se stal bratr Kučera, který věrně sloužil slovem a připravoval inspirativní programy pro dospělé i pro dorostence. Tento bratr mne také v roce 1970 pokřtil při sborovém dni v České Třebové zároveň s bratrem Petrem Kučerou a byli jsme přijati za členy sboru.

